

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 20/06-57

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. augusta 2006 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť V. H., M., zastúpeného advokátkou JUDr. Ž. V., M., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. e) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní Okresného súdu Trebišov vedenom pod sp. zn. 5 Nt 4/04, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva V. H. podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods.1 písm. e) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní Okresného súdu Trebišov vedenom pod sp. zn. 5 Nt 4/04 **p o r u š e n é b o l i .**

2. V. H. **p r i z n á v a** primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré je mu Okresný súd Trebišov **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Trebišov je p o v i n n ý nahradiť V. H. trovy právneho zastúpenia v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na bankový účet právnej zástupkyne JUDr. Ž. V. do pätnástich dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Sťažnosti V. H. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. júla 2005 doručená sťažnosť V. H., M., zastúpeného advokátkou JUDr. Ž. V., M., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na prerokovanie vecí verejne, bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. e) a ods. 3 dohovoru v konaní Okresného súdu Trebišov (ďalej len „okresný súd“) vedenom pod sp. zn. 5 Nt 4/04, práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. e) a podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru a základných slobôd v konaní okresného súdu vedeného pod sp. zn. Tpv 11/04.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 20/06-18 z 11. januára 2006 ustanovil sťažovateľovi právnu zástupkyňu na základe jeho žiadosti.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 20/06-34 z 10. mája 2006 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v časti, v ktorej namietal porušenie základných práv podľa čl. 17 ods. 2 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 5 Nt 4/04, pričom vo zvyšnej časti sťažnosť sťažovateľa odmietol.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril, že okresný súd netrvá na verejnom pojednávaní pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľa vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 14. júla 2006 oznámila, že netrvá na verejnom pojednávaní pred ústavným súdom.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd využil možnosť postupu podľa ustanovenia § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, pretože vzhľadom na charakter posudzovanej veci, v ktorej je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uvádza, že proti nemu bolo začaté trestné stíhanie pre trestný čin únosu podľa § 216 Trestného zákona a trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 215 ods. 1 písm. a) Trestného zákona. Trestné oznámenie proti sťažovateľovi podala manželka sťažovateľa.

Na vysvetlenie dôvodov trestného stíhania sťažovateľ uvádza, že medzi manželmi prebiehalo konanie o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov k maloletému synovi. Podľa tvrdenia sťažovateľa v čase spáchania trestného činu únosu, t. j. 21. marca 2003, bola sporná právoplatnosť rozsudku o výchove maloletého syna T., a teda bolo aj sporné, či sa vôbec predmetných skutkov dopustil. Vzhľadom na to, že medzi manželmi existovali nezhody týkajúce sa stretnutí sťažovateľa so synom, sťažovateľ zobral zo školy syna bez vedomia matky, pretože *„trpel na citovej závislosti k chlapcovi, ktorý jeho citovú náklonnosť taktiež opätoval“*.

Na základe rozhodnutia okresného súdu sp. zn. Tpv 11/04 z 2. februára 2004 bol sťažovateľ vzatý do väzby. Proti uvedenému uzneseniu podal sťažovateľ sťažnosť, ktorú Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 4 Tpo 15/04-42 z 18. februára 2004 zamietol. Väzba trvala do 13. júla 2004, keď okresný súd rozhodol o prepustení sťažovateľa. Podľa tvrdenia sťažovateľa väzbou bolo porušené jeho základné

právo podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, pretože neboli jednoznačne preukázané dôvody trestného stíhania a väzby.

Už počas trvania väzby okresný súd na verejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa rozhodol uznesením č. k. 5 Nt 4/04-61 z 15. júna 2004 o uložení ochranného liečenia sťažovateľovi ústavnou formou v Psychiatrickej nemocnici v M. (ďalej aj „nemocnica“). Sťažovateľ ďalej tvrdí, že do nemocnice bol prepravený priamo z väzby a jeho ústavná liečba bola ukončená 10. marca 2005. Okrem toho v sťažnosti spochybňuje znalecké dokazovanie týkajúce sa jeho zdravotného stavu.

Sťažovateľ vzniesol námietku zaujatosti voči sudcovi J. N., ktorý je zákonným sudcom v trestnej veci vedenej pod sp. zn. 5 Nt 4/04, a podľa jeho tvrdenia o námietke zaujatosti rozhodol sám namietaný sudca. Takýto postup považuje sťažovateľ za nezákonný.

Sťažovateľ v sťažnosti poukazuje aj na to, že ak *„od začiatku uväznenia nebol vinný pre duševnú chorobu, potom tu nemal byť ani dôvod na väzobné riešenie“*. Svoj názor zdôvodňuje tým, že uznesením vyšetrovateľa Okresného riaditeľstva Policajného zboru v T. sp. zn. ČVS: OUJP-182/20-2003 z 15. marca 2004 bolo jeho trestné stíhanie zastavené so zdôvodnením, že obvinený nebol v čase činu pre nepríčetnosť trestne zodpovedný. Uvedené uznesenie zrušil prokurátor Okresnej prokuratúry Trebišov (ďalej aj „prokurátor“) uznesením sp. zn. 1 Pv 420/03 z 26. marca 2004. Vyšetrovateľ Okresného riaditeľstva Policajného zboru T. uznesením sp. zn. ČVS: OUJP-182/20-2003 z 29. júna 2004 znova rozhodol, že trestné stíhanie sťažovateľa bolo zastavené, so zdôvodnením, že obvinený nebol v čase činu pre nepríčetnosť trestne zodpovedný.

Namietané porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy sťažovateľ vidí v tom, že mu nebolo umožnené zúčastniť sa pojednávania o uložení ochranného liečenia, že uznesenie okresného súdu č. k. 5 Nt 4/04-63 z 15. júna 2004 o uložení ochranného liečenia ústavnou formou nenadobudlo právoplatnosť, pretože mu nebolo doručené, a preto nemalo byť ani vykonané. Konanie v uvedenej veci prebiehalo v jeho neprítomnosti, vo veci mal konať senát, no v danom prípade rozhodol samosudca. Sťažovateľ poukazuje na to, že okresný súd tým,

že rozhodol bez jeho prítomnosti, porušil jeho základné právo na prerokovanie veci verejne a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Uvedeným konaním súdu bolo podľa tvrdenia sťažovateľa porušené aj jeho právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Poukazuje aj na to, že mu bol ustanovený právny zástupca ex offio, o ustanovení ktorého nebol informovaný, právny zástupca s ním nekomunikoval a bez porady s ním sa vzdal opravného prostriedku proti uvedenému uzneseniu.

Právna zástupkyňa v doplnení sťažnosti uviedla, že uznesenie okresného súdu sp. zn. 5 Nt 4/04 z 15. júna 2004 nebolo sťažovateľovi doručené aj napriek tomu, že v jeho prípade nepostačovalo, aby bolo doručené iba jeho právnomu zástupcovi. Aj napriek tomu, že do dňa podania doplnenia sťažnosti uvedené uznesenie nenadobudlo právoplatnosť, sťažovateľ sa podrobil ochrannému liečeniu ústavnou formou v Psychiatrickej nemocnici v M., a to v období od 20. júla 2004 do 10. marca 2005. Za celé toto obdobie bola obmedzená jeho osobná sloboda, musel sa podrobiť liečeniu, žiť v nevyhovujúcom prostredí, pričom jeho duševný stav nevyžadoval takúto formu liečenia. Počas celého tohto obdobia nemohol žiť riadnym životom, venovať sa svojim záujmom, v čom vidí porušenie svojho základného práva na osobnú slobodu, práva na slobodu pohybu a práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol, že:

1. V konaní okresného súdu sp. zn. 5 Nt 4/04 bolo porušené jeho základné právo na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 ústavy, základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, základné právo na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 a právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. e) a ods. 3 dohovoru.

2. V konaní okresného súdu sp. zn. Tpv 11/04 bolo porušené jeho právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. e) a ods. 3 dohovoru.

Okrem toho žiadal, aby ústavný súd rozhodol o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 1 000 000 Sk, ktoré zdôvodnil tým, že vo veci doteraz nie je právoplatne rozhodnuté a aj napriek tomu mu bola obmedzená osobná sloboda, čo u neho vyvolalo pocit právnej neistoty, strachu, napätia, poníženia, citového odlúčenia od syna. Nemal možnosť venovať sa svojim záľubám, koníčkom, bola obmedzená jeho možnosť ďalšieho rozvoja osobnosti.

Taktiež žiadal, aby ústavný súd rozhodol o povinnosti okresného súdu uhradiť trovy právneho zastúpenia jeho právnej zástupkyňi.

Ústavný súd výzvou z 20. júna 2006 požiadal predsedu okresného súdu, aby sa v zmysle ustanovenia § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde vyjadril k sťažnosti sťažovateľa. Predseda okresného súdu v stanovisku doručenom ústavnému súdu 10. júla 2006 okrem iného uviedol, že po doručení návrhu na ochranné liečenie 16. apríla 2004 okresný súd vytýčil termín verejného zasadnutia na 6. máj 2004. Konajúci sudca 4. mája 2004 odvolal termín verejného zasadnutia, pretože 6. mája 2004 ešte nebolo krajským súdom rozhodnuté o námietke zaujatosti vo veci vedenej pod sp. zn. Tpv 11/04. Následne krajský súd uznesením sp. zn. 4 Nto 5/04 z 26. mája 2004 rozhodol, že sudca Mgr. N. nie je vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania proti obvinenému sťažovateľovi. Uznesenie krajského súdu bolo okresnému súdu doručené 1. júna 2004 a v ten istý deň konajúci sudca opatrením ustanovil obvinenému sťažovateľovi obhajcu JUDr. M. T. a nariadil verejné zasadnutie na 15. jún 2004.

Uznesením z 15. júna 2004 uložil súd sťažovateľovi ochranné liečenie ústavnou formou v Psychiatrickej nemocnici v M. Predseda súdu poukázal na to, že vychádzajúc zo záverov znaleckého posudku, podľa ktorého je obvinený duševne chorý, nechápe zmysel trestného konania a jeho pobyt na slobode bez liečenia môže byť pre spoločnosť nebezpečný, súd nepredvolával sťažovateľa na verejné zasadnutie a ani mu nedoručoval uznesenie z 15. júna 2004. Okresný súd vychádzal z posudku znalca MUDr. S., ktorý neodporúčal doručovať obvinenému písomnosti, a preto uznesenie o uložení ochranného liečenia nedoručoval obvinenému, ale jeho obhajcovi.

Ďalej z vyjadrenia vyplýva, že podľa doručky obvinený uznesenie z 15. júna 2004 prevzal 26. januára 2005. Z ďalšej doručky, ktorá bola pripojená na č. 1. 66a spisu 5 Nt 4/04 vyplýva, že obvinený uvedené uznesenie prevzal už 17. októbra 2004. Podľa názoru predsedu okresného súdu krajskému súdu ušlo pozornosti, že doručka o doručení uznesenia nebola pripojená pri samotnom uznesení, ale v inej časti spisu, a preto 3. januára 2005 vrátil okresnému súdu spis sp. zn. 5 Nt 4/04 ako predčasne predložený, za účelom riadneho doručenia uznesenia obvinenému. Okresný súd pokyn odvolacieho súdu rešpektoval.

Okresný súd nepredvolával obvineného na verejné zasadnutie, pretože jeho účasť na ňom nepovažoval za nevyhnutnú a podľa § 233 ods. 1 Trestného poriadku (účinného do 31. decembra 2005) sa vyžadovalo iba upovedomenie osoby, ktorá môže byť priamo dotknutá rozhodnutím. Pri tomto postupe súd bral do úvahy tvrdenie znalcov, že obvinený nechápe význam trestného konania, a teda nemôže chápať ani zmysel verejného zasadnutia, pričom jeho práva boli zabezpečené ustanoveným obhajcom.

V dôsledku duševnej choroby bolo trestné stíhanie proti obvinenému sťažovateľovi právoplatne zastavené. Obvinený po doručení tohto uznesenia závery znalcov nespochybňoval, urobil tak až neskôr v konaní sp. zn. 5 Nt 4/04. V konaní sp. zn. ČVS:OÚJP-1182/20-2003 tak sťažovateľ neurobil, ani po právoplatnom zastavení trestného stíhania. Doteraz však ani v konaní sp. zn. 5 Nt 4/04 závery znaleckého dokazovania neboli vyvrátené. Samotné prepustenie sťažovateľa z nemocnice nemožno považovať za akt, z ktorého by bolo možné vyvodit' nepochybný záver, že v tom čase netrpel duševnou chorobou. Vzhľadom na existenciu dosiaľ nevyvrátenej skutočnosti nebezpečnosti pobytu sťažovateľa na slobode a potrebe jeho ochranného psychiatrického liečenia ústavnou formou bolo návrhu prokurátora vyhovené. Predseda súdu sa nestotožňuje s tvrdením sťažovateľa, že pri ochrannom liečení ústavnou formou od 20. júla 2004 do 10. marca 2005 bola obmedzená jeho osobná sloboda bezdôvodne, že jeho duševný stav nevyžadoval takúto formu liečenia. V tejto súvislosti poukázal na oznámenie nemocnice, že sťažovateľ sa odmietal podrobiť liečbe a bol naň podaný podnet na trestné stíhanie. Taktiež je zrejmé, že

z nemocnice ušiel, pričom dátum úteku oznámený nebol; do zariadenia bol políciou vrátený 7. marca 2005.

Pokiaľ ide o sťažovateľom namietané subjektívne prietahy v konaní, predseda súdu poukázal na priebeh konania, ktorý je zrejmý zo spisu, a uviedol, že berúc do úvahy postup súdu a sťažovateľa okresný súd je toho názoru, že súd vykonával jednotlivé úkony včas a priebežne a nedošlo k prietahom v konaní zo subjektívnych dôvodov.

Predseda okresného súdu na záver vyjadrenia uviedol, že právo sťažovateľa na osobnú slobodu a na slobodu a osobnú bezpečnosť porušené nebolo, jeho sloboda bola obmedzená vykonateľným súdnym rozhodnutím. Procesné pochybenia súdu prvého stupňa uvádzané v odôvodnení uznesenia krajského súdu z 1. marca 2005 č. k. 6 Tos 11/05-100 boli iba formálneho charakteru. Zistené skutočnosti jednoznačne potvrdzovali záver o tom, že dôvody uloženia ochranného liečenia sťažovateľa ústavnou formou boli dané, a preto navrhol sťažnosť sťažovateľa ako nedôvodnú zamietnuť.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľa, stanoviska predsedu okresného súdu, ako aj podrobného preštudovania spisu okresného súdu sp. zn. 5 Nt 4/04 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Ústavný súd zo spisu sp. zn. 5 Nt 4/04 zistil, že proti obvinenému sťažovateľovi bolo začaté rozhodnutím príslušného policajného vyšetrovateľa trestné stíhanie pre trestný čin únosu podľa § 216 Trestného zákona a trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 215 ods. 1 písm. a) Trestného zákona. Okresné riaditeľstvo Policajného zboru v T., Úrad justičnej a kriminálnej polície, Odbor ekonomickej kriminality, T. (ďalej len „Okresné riaditeľstvo Policajného zboru“), uznesením z 15. marca 2004 sp. zn. ČVS:OUJP-182/20-2003 zastavil trestné stíhanie obvineného sťažovateľa, lebo obvinený nebol v čase činu pre nepříčetnosť trestne zodpovedný. Prokurátor Okresnej prokuratúry Trebišov uznesením z 26. marca 2004 zrušil uvedené uznesenie z 15. marca 2004 o zastavení trestného stíhania

ako neopodstatnené. Okresná prokuratúra Trebišov podala 16. apríla 2004 okresnému súdu návrh č. 1 Pv 420/04 na ochranné liečenie obvinenému sťažovateľovi. Okresný súd uznesením č. k. 5 Nt 4/04- 63 z 15. júna 2004 rozhodol o uložení ochranného liečenia ústavnou formou v Psychiatrickej nemocnici v M.. Psychiatrická nemocnica n. o., S., M., listom z 20. júla 2004 oznámila okresnému súdu, že sťažovateľ 20. júla 2004 nastúpil výkon súdom nariadeného ochranného psychiatrického liečenia ústavnou formou.

Okresné riaditeľstvo Policajného zboru uznesením z 29. júna 2004 sp. zn. ČVS:OUJP-182/20-2003 zastavil trestné stíhanie obvineného, lebo obvinený nebol v čase činu pre nepríčetnosť trestne zodpovedný.

Sťažovateľ listami z 18. augusta a 28. septembra 2004 urgoval doručenie uznesenia okresného súdu č. k. 5 Nt 4/04-63. Okresný súd listom z 2. septembra 2004 oznámil sťažovateľovi, že uznesenie o uložení ochranného liečenia, o doručenie ktorého žiadal, bolo doručené jeho právnomu zástupcovi, a preto sa má v tejto veci obrátiť na právneho zástupcu. Sťažovateľ podal 28. októbra 2004 krajskému súdu sťažnosť proti uzneseniu o uložení ochranného liečenia z 15. júna 2004. Dňa 8. decembra 2004 bol krajskému súdu doručený spis so sťažnosťou proti uzneseniu sp. zn. 5 Nt 4/04 z 15. júna 2004. Dňa 18. januára 2005 bol spis sp. zn. 5 Nt 4/04 vrátený okresnému súdu ako predčasne predložený za účelom riadneho doručenia uznesenia z č. 1. 63 obvinenému sťažovateľovi. Okrem toho je v liste uvedené, že nie je zrejmé, ako sa skončilo trestné stíhanie obvineného. Dňa 3. februára 2005 bol znova spis sp. zn. 5 Nt 4/04 s opravným prostriedkom doručený krajskému súdu. Krajský súd uznesením č. k. 6 Tos 11/05-100 z 1. marca 2005 zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu z 15. júna 2004 a okresnému súdu uložil, aby vo veci znova konal a rozhodol. Do dátumu podania sťažnosti na ústavný súd vo veci nebolo právoplatne rozhodnuté.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

(...)

„e) zákonné držanie osôb, aby sa zabránilo šíreniu nákazlivej choroby, alebo duševne chorých osôb, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov;“

Podľa § 72 ods. 1 Trestného zákona (účinného do 31. decembra 2005) súd uloží ochranné liečenie v prípade uvedenom v § 25 a § 32 ods. 2, alebo ak páchatel činu ináč trestného nie je pre nepríčetnosť trestne zodpovedný a jeho pobyt na slobode je nebezpečný.

Podľa § 137 ods. 3 Trestného poriadku (účinného do 31. decembra 2005) upravujúceho oznamovanie uznesenia obvinenému, ktorý nie je svojprávny, upravuje, že uznesenie, proti ktorému má sťažnosť, treba oznámiť tak jemu, ako aj jeho obhajcovi a jeho zákonnému zástupcovi. Ak je obvinený vo väzbe, vo výkone trestu odňatia slobody alebo na pozorovaní v zdravotníckom ústave, treba také uznesenie oznámiť tak obvinenému, ako aj jeho obhajcovi i vtedy, ak je obvinený osobou svojprávnou.

V danom prípade ústavný súd posudzoval, či pozbavenie osobnej slobody sťažovateľa ústavným ochranným liečením sa uskutočnilo z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, a v súlade s konaním ustanoveným zákonom.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že čl. 5 ods. 1 písm. e) sa zjavne nemôže chápať ako ustanovenie, ktoré dovoľuje pozbaviť slobody osobu len preto, že jej názory a správanie sa líšia od prevládajúcich pravidiel tej-ktorej spoločnosti. Iný náhľad by nebol v súlade so znením čl. 5 ods. 1, ktorý uvádza vyčerpávajúci zoznam (rozsudok Engel a iní z 8. júna 1976, séria A, č. 22, str. 24 ods. 57 a rozsudok Írsko proti Spojenému kráľovstvu z 18. januára 1978, séria A, č. 25, str. 74, ods. 194) výnimiek volajúcich po reštriktívnom výklade (pozri mutatis mutandis rozsudok Klaas a iní zo 6. septembra 1978, séria A, č. 28, str. 21, ods. 42). Nebolo by to ani v súlade s predmetom a účelom čl. 5 ods. 1, ktorým je zabezpečiť, aby nikto nebol svojvoľne pozbavený slobody (pozri rozsudok Lawless z 1. júla 1961, séria A, č. 3, str. 52). Navyše by to znevážilo dôležitosť práva na slobodu v demokratickej spoločnosti (pozri rozsudok De Wilde, Ooms a Versyp z 18. júna 1971, séria A, č. 12, str. 36, ods. 65).

Z trestného zákona vyplýva, že jedným z dôvodov pre ochranné liečenie je, že pobyt páchatel'a činu ináč trestného ale pre nepríčetnosť trestne nezodpovedného na slobode je nebezpečný.

V danom prípade bolo o ochrannom liečení ústavnou formou v nemocnici rozhodnuté uznesením z 15. júna 2004 č. k. 5 Nt 4/04-63. Z odôvodnenia uvedeného uznesenia okrem iného vyplýva, že zo záveru znaleckého posudku znalcov z odvetvia psychiatria je nepochybný záver, že obvinený V. H. je duševne chorý, ide u neho o recidívu schizoafektívnej psychózy a v dôsledku tejto duševnej choroby možno očakávať zastavenie trestného stíhania proti tomuto obvinenému z dôvodu nepríčetnosti a jeho prepustenie z väzby na slobodu. V odôvodnení je poukázané na to, že zo záverov znaleckého posudku je taktiež nepochybné, že pobyt obvineného na slobode z hľadiska psychiatrického môže byť bez psychiatrickej liečby pre spoločnosť nebezpečný. Ale o zastavení trestného stíhania obvineného sťažovateľa, pretože nebol v čase činu pre nepríčetnosť trestne zodpovedný bolo rozhodnuté až uznesením Okresného riaditeľstva Policajného zboru sp. zn. ČVS: OUJP-182/20-2003 z 29. júna 2004.

Teda v preskúvanom prípade v čase rozhodovania okresného súdu existoval znalecký posudok, z ktorého jednoznačne vyplývalo, že sťažovateľ je nepríčetný a jeho pobyt na slobode je pre spoločnosť nebezpečný, ale rozhodnutie o tom, že sťažovateľ nie je pre nepríčetnosť trestne zodpovedný, bolo prijaté až následne, teda po rozhodnutí súdu o ochrannom liečení ústavnou formou.

Okrem toho je potrebné poukázať na to, že sťažovateľ v čase rozhodnutia okresného súdu bol vo väzbe, z ktorej bol prepustený 13. júla 2004. Teda aj keď zo znaleckého posudku vyplýval záver, že pobyt sťažovateľa na slobode je pre spoločnosť nebezpečný, nebolo nevyhnutné rozhodnúť o jeho ochrannom liečení ústavnou formou skôr, ako boli splnené všetky zákonné dôvody pre takého rozhodnutie.

Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva slová obsiahnuté v čl. 5 ods. 1 písm. e) „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“ vo svojej podstate odkazujú na vnútroštátne právo. Vyjadrujú potrebu súladu príslušného konania so zákonom.

Ústavný súd ďalej zistil, že uznesenie okresného súdu z 15. júna 2004 bolo sťažovateľovi doručené až po jeho urgenciách, a to 17. októbra 2004. Teda aj napriek tomu, že proti uvedenému uzneseniu je prípustný zákonný opravný prostriedok – sťažnosť, sťažovateľ ju nemohol v primeranej lehote využiť a brániť sa proti konaniu o ochrannom liečení, ale ani proti samotnému uzneseniu okresného súdu o uložení ochranného liečenia ústavnou formou.

Aj napriek zákonnému ustanoveniu (§ 137 ods. 3 Trestného poriadku) ukladajúcemu povinnosť oznámiť uznesenie nielen obhajcovi, ale aj obvinenému, ak je vo väzbe, okresný súd na výzvu sťažovateľa, aby mu bolo doručené uvedené uznesenie, mu namiesto doručenia uznesenia odpovedal listom a oznámil mu, že uznesenie bolo doručené jeho obhajcovi, tak si ho má od neho vyžiadať.

Okrem toho aj po podaní opravného prostriedku sťažovateľom súd druhej inštancie zistil nedostatky v spise okresného súdu, a preto mu spis vrátil. Krajský súd po doplnení

spisu (3. februára 2005) rozhodol o opravnom prostriedku uznesením z 1. marca 2005 tak, že uznesenie okresného súdu z 15. júna 2005 zrušil a uložil mu, aby vo veci znova konal a rozhodol.

Okresný súd tým, že sťažovateľa pozbavil slobody inak ako z dôvodov a spôsobom ustanoveným zákonom a konaním, ktoré nebolo ustanovené zákonom, porušil jeho základné právo na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 ústavy a právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru.

Ústavný súd neskúmal konkrétne dôvody uloženia ochranného liečenia ústavnou formou sťažovateľovi, pretože to patrí do právomoci všeobecného súdnictva.

IV.

V súvislosti s úpravou sťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie.

Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd rozhodol aj o primeranom finančnom zadost'učinení v sume 1 000 000 Sk. Výšku finančného zadost'učinenia zdôvodnil tým, že vo veci doteraz nie je právoplatne rozhodnuté, no aj napriek tomu mu bola obmedzená osobná sloboda, čo u neho vyvolalo pocit právnej neistoty, strachu, napätia, poníženia, citového odlúčenia od syna. Nemal možnosť venovať sa svojim záľubám, bola obmedzená jeho možnosť ďalšieho rozvoja osobnosti.

Ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie a pri určovaní jeho výšky vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru, so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Pre nápravu porušenia základných práv a slobôd urobil ústavný súd tieto opatrenia: Rozhodol o porušení základných práv na osobnú slobodu a práva na slobodu a bezpečnosť. Významnou súčasťou zadosťučinenia sťažovateľa je už samotné deklarovanie porušenia jeho základných práv a slobôd podľa čl. 17 ods. 2 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru ústavným súdom. V danom prípade ho však nemožno považovať za dostatočné, pretože obmedzenie osobnej slobody inak ako z dôvodov, spôsobom a konaním, ktoré nie je ustanovené zákonom, sa už nedá napraviť ani odstrániť, a preto ústavný súd priznal aj primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení zohľadnil, že pri ochrannom liečení ústavnou formou je obmedzená osobná sloboda sťažovateľa obdobne ako pri väzbe.

Právna zástupkyňa sťažovateľa žiadala v sťažnosti ústavný súd o priznanie trov právneho zastúpenia. V liste, ktorý bol ústavnému súdu doručený 23. marca 2006, vyčíslila trovy právneho zastúpenia za dva právne úkony a režijný paušál, a to v celkovej sume 5 302 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právnou zástupkyňou sťažovateľa vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

V súlade s ustanovením § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom uhrádza účastník zo svojho. Na základe ustanovenia § 36 ods. 2

zákona o ústavnom súde, ktorý zakotvuje výnimku z tejto zásady, ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia, pretože ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa bolo porušené, a teda mal vo veci úspech.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v platnom znení (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je oceníteľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna šestina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceníteľná peniazmi.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Ústavný súd preto vychádzal pri priznaní náhrady trov právneho zastúpenia za úkony právnej služby vykonané v roku 2006 z oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky, podľa ktorého za prvý polrok roka 2005 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 16 381 Sk.

Ústavný súd priznal náhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej výške, pretože nepresahujú trovy právneho zastúpenia stanovené právnymi predpismi (vyhláška č. 655/2004 Z. z.), t. j. v sume 5 302 Sk.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. augusta 2006